РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

11 септември 2008 година *

По дело C-228/07

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Verwaltungsgerichtshof (Австрия) с акт от 25 април 2007 г., постъпил в Съда на 9 май 2007 г., в рамките на производство по дело

Jörn Petersen

срещу

Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Niederösterreich,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от г-н A. Rosas, председател на състава, г-н U. Lõhmus, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н A. Ó Caoimh (докладчик) и г-жа P. Lindh, съдии;

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-н D. Ruiz-Jarabo Colomer,
секретар: г-н B. Fülöp, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 3 април 2008 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Petersen, от адв. U. Seamus Hiob, Rechtsanwalt,

— за австрийското правителство, от г-н E. Riedl и г-жа M. Winkler, в качеството на представители,

— за германското правителство, от г-н M. Lumma и г-н J. Möller, в качеството на представители,

— за испанското правителство, от г-н J. Rodríguez Cárcamo, в качеството на представител,

— за италианското правителство, от г-н I. M. Braguglia, в качеството на представител, подпомаган от г-жа W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Kreuschitz и г-н G. Braun, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 15 май 2008 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4, параграф 1 и член 10, параграф 1 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността (ОВ L 149, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 26), изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 година (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35, наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“), както и на член 39 ЕО.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Petersen и Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Niederösterreich (регионално бюро на службата по труда и заетостта в Долна Австрия, наричано по-нататък „Arbeitsmarktservice“) по повод на отказа на последната — вследствие на преместване на местопребиваването му в Германия — да продължи да му изплаща аванса, който се плаща за безработни, поискали осигурително обезщетение за намалена работоспособност или за инвалидност на основание на законоустановена схема за осигуряване за пенсия или злополука.

Правна уредба

Общностна правна уредба

3 Член 4, параграф 1 от Регламент № 1408/71 гласи:

„Настоящият регламент се прилага за цялото законодателство, което се отнася до следните клонове на социална сигурност:

[…]

б) обезщетения за инвалидност, включително обезщетенията за поддържане или подобряване на способността за придобиване на доходи;

[…]

ж) обезщетения при безработица;

[…]“

4 Съгласно член 10, параграф 1, първа алинея от този регламент:

„Ако в настоящия регламент не е предвидено друго, придобитите съгласно законодателството на една или повече държави-членки парични обезщетения за инвалидност, старост или на преживели лица, пенсия за трудова злополука или професионална болест и помощи при смърт не подлежат на никакво намаление, изменение, спиране, прекратяване или конфискация, заради факта, че получателят пребивава на територията на държава-членка, различна от тази, в която се намира институцията, която отговаря за изплащането на обезщетенията.“

5 Член 69, параграф 1 от посочения регламент предвижда:

„Заето или самостоятелно заето лице, което е напълно безработно, и което отговаря на предвидените от законодателството на държава-членка условия за придобиване на право на обезщетения, и което отива в една или повече други държави-членки, за да търси там работа, запазва правото си на такива обезщетения при следните условия и в рамките на следните ограничения:

а) преди заминаването си лицето трябва да е било регистрирано като лице, което търси работа и да е било на разположение на службите по заетостта на компетентната държава най-малко в продължение на най-малко четири седмици, след като е станало безработно. Въпреки това, компетентните служби или институции могат да му дадат разрешение за заминаване преди изтичането на този срок;

б) лицето трябва да се регистрира като лице, което търси работа в службите по заетостта на всяка от държавите-членки, в които отива и трябва да подлежи на организираната в тях контролна процедура. Това условие се счита за изпълнено за периода преди регистрация, ако заинтересованото лице се е регистрирало в седемдневен срок от датата, на която е престанало да бъде на разположение на службите по заетостта на държавата, която е напуснало. В извънредни случаи, този срок може да се удължава от компетентните служби или институции;

в) правото на обезщетения важи за максимален срок от три месеца от датата, на която заинтересованото лице е престанало да бъде на разположение на службите по заетостта на държавата, която е напуснало, при условие че общата продължителност на обезщетенията не надвишава продължителността на срока, през който лицето е имало право на обезщетения съгласно законодателството на тази държава. Освен това, в случай на сезонен работник, тази продължителност се ограничава до оставащия период до края на сезона, за който работникът е нает на работа.“

6 Член 71 от същия регламент урежда получаването на обезщетения при безработица за безработните лица, които по време на последната си заетост са пребивавали на територията на държава-членка, различна от компетентната държава.

Национална правна уредба

7 § 7 от Закона за осигуряване за безработица от 1977 г. (Arbeitslosenversicherung sgesetz 1977, BGBl. 609/1977, в приложимата версия от BGBl. I, 71/2003, наричан по-нататък „AlVG“), озаглавен „Обезщетение за безработица — условия за придобиване на право на обезщетение“, гласи:

„1. Право на обезщетение за безработица има лице, което

1) е на разположение на службата за трудово посредничество,

2) отговаря на условията за продължителност на осигуряване и

3) по отношение на което не е изтекъл периодът на ползване от обезщетението.

2. На разположение на службата за трудово посредничество е всяко лице, което може и има право да бъде нает на работа (алинея 3), което е работоспособно (§ 8), което има желание да работи (§ 9) и е безработно (§ 12).

[…]

4. Изискването за работоспособност не се отнася за безработните лица, които са се ползвали от мерки за професионална преквалификация и които са постигнали целите на тези мерки (§ 300, алинеи 1 и 3 [от Кодекса за социалното осигуряване (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz, наричан по-нататък „ASVG“)]), и които след тази мярка са се осигурявали в продължение на необходимия период.

[…]“

8 Съгласно § 16 от AlVG, озаглавен „Спиране на обезщетението при безработица“:

„1. Правото на обезщетение за безработица се спира по време на

[…]

ж) престоя в чужбина, доколкото не се прилагат параграф 3 или разпоредбите на международни конвенции

[…]

3. По искане на безработното лице и след изслушването на районния съвет, спирането на обезщетението при безработица по алинея 1, буква ж) се преустановява при наличие на важни обстоятелства, за период до три месеца по време на ползването от правото на обезщетение (§ 18). За важни обстоятелства се считат тези, които допринасят за приключване на периода на безработица, в частност когато безработното лице отива в чужбина с цел да търси работа или за да се представи на работодател, или за обучение, или обстоятелства, които се дължат на семейни причини.

[…]“

9 § 23 от AlVG, озаглавен „Авансови плащания на обезщетения от пенсионната схема“, има следното съдържание:

„1. Безработните лица, които са поискали

1) обезщетение за намалена работоспособност или за инвалидност, или временно обезщетение на основание на законоустановената осигурителна схема за пенсия или за трудова злополука, или

2) обезщетение било на основание на осигуряването за старост по общата схема за социална сигурност, било на основание на Кодекса за социалното осигуряване, било на основание на схемите за социална сигурност на търговците или на земеделските производители, било специална пенсия на основание на Закона за тежкия нощен труд,

могат да се ползват от авансово плащане на обезщетението за безработица или на неотложната помощ до произнасянето на решението по тяхното искане.

2. За отпускането на авансово плащане на обезщетението за безработица или на неотложната помощ е необходимо

1) освен условията за работоспособност, за желание и за готовност за работа […], да са изпълнени и останалите условия за придобиване на право на тези плащания,

2) с оглед на наличните обстоятелства да се очаква отпускане на тези социалноосигурителни плащания и

3) в случая на алинея 1, точка 2) е необходимо и удостоверение от институцията по осигуряване за старост, съгласно което може да се предвиди, че няма да бъде възможно приемането на окончателно решение за установяване на задължение за тези плащания в срок от два месеца след придобиване на правото на пенсия.

3. В случай на искане по алинея 1, точка 1) лицето се счита за безработно, когато все още съществува трудово правоотношение, но по него вече не се изплаща никакво възнаграждение и когато правата за здравноосигурителни плащания са изчерпани.

4. Авансовото плащане е в размер на дължимото обезщетение за безработица (или неотложна помощ), но не повече от една тридесета част от средния размер на плащанията, които се дължат на основание алинея 1, точки 1) и 2), включително помощите за деца. Когато регионалното бюро на службата по труда е уведомено писмено от социалноосигурителната институция, че предполагаемото плащане ще бъде в по-малък размер, авансовото плащане се намалява пропорционално. В случаите, посочени в алинея 1, точка 2), авансовото плащане се предоставя с обратна сила, считано от датата на придобиване на право на пенсия, при условие че заинтересованото лице е подало искането в четиринадесетдневен срок след изготвянето на удостоверението по алинея 2, точка 3).

5. Ако регионалното бюро е отпуснало авансово плащане на основание алинея 1 или обезщетение за безработица, или неотложна помощ, правото на безработното лице на плащане по алинея 1, точки 1) и 2) се прехвърля за същия период на държавата, за целите на управлението на политиката на трудовия пазар, до размера на плащането, предоставено от регионалното бюро, с изключение на паричните вноски по здравното осигуряване, от момента, в който регионалното бюро се позове на това прехвърляне пред социалноосигурителната институция (законна цесия). Прехвърлянето на правото на плащания е ограничено до размера на дължимите суми и се удовлетворява с предимство.

6. Паричните вноски по здравното осигуряване, изплатени от средствата за осигуряване за безработица (§ 42, алинея 3) за посочения в алинея 5 период, се възстановяват от институциите на законоустановената схема за здравно осигуряване с посредничеството на Федерацията на австрийските здравноосигурителни институции в съответствие с установения в § 73, алинея 2 от ASVG процент, прилаган за сумите, възстановени от институциите за осигуряване за старост на основание на алинея 5.

7. Ако пенсията по алинея 1 бъде отказана, авансовото плащане се счита — за периода и в размера, в който е предоставено — за обезщетение за безработица или за неотложна помощ, тоест в частност не се извършва никакво последващо плащане за изравняване на евентуална разлика и периодът на плащане се намалява в съответствие с § 18.“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

10 Г-н Petersen, германски гражданин, е работил като наето лице в Австрия. На 14 април 2000 г. той подава искане пред австрийския пенсионноосигурителен орган за определяне на пенсия за инвалидност по законоустановената пенсионноосигурителна схема. След като искането му е отхвърлено, той подава жалба срещу това решение.

11 По време на съдебното производство Arbeitsmarktservice предоставя на г-н Petersen авансово плащане на основание § 23 от AlVG. Г-н Petersen, който по това време все още пребивава в Австрия и има намерение да промени своето местожителство, като го прехвърли в Германия, иска от Arbeitsmarktservice да продължи да получава това плащане след посочената промяна.

12 На 28 октомври 2003 г. Arbeitsmarktservice отхвърля искането. Г-н Petersen подава жалба срещу това решение пред Verwaltungsgerichtshof.

13 В своя акт препращащата юрисдикция посочва, че възможността за прехвърляне в друга държава-членка на разглежданото в главното производство плащане зависи от неговата квалификация като „обезщетение при безработица“ или като „обезщетение за инвалидност“ по смисъла на член 4, параграф 1 от Регламент № 1408/71, доколкото член 10, параграф 1 от този регламент предвижда възможност за прехвърляне на второто, докато член 69 от същия регламент ограничава прехвърлянето на първото само в специален случай, който не е релевантен в случая по главното производство.

14 Според препращащата юрисдикция обаче разглежданото в главното производство плащане включва елементи на всяко едно от тези две обезщетения. Всъщност, от една страна, то се изплащало от средства от осигуряването за безработица и предполагало, че молителят е без работа и е изпълнил условията за продължителност на осигуряването за безработица. От друга страна,

това плащане се включвало към обезщетенията по законоустановената схема за осигуряване за старост или за злополука и предоставянето му не се подчинявало на условието молителят да е работоспособен, да е на разположение и да има желание за работа. Последните два елемента отличавали делото по главното производство от това, което е довело до Решение от 2 август 1993 г. по дело Acciardi (C-66/92, Recueil, стр. I-4567), в което Съдът е постановил, че обезщетение, което е предназначено за безработните лица, които са частично неработоспособни, и което замества обезщетението за безработица, съставлява „обезщетение при безработица" по смисъла на член 4, параграф 1 буква ж) от Регламент № 1408/71.

15 Според препращащата юрисдикция ако разглежданото в главното производство плащане се приеме за „обезщетение при безработица" по смисъла на тази разпоредба, се поставя въпросът дали спирането на правото на обезщетения при пребиваване в чужбина е съвместимо с член 39 ЕО, при това като се има предвид, че за разлика от посочения в член 69 от Регламент № 1408/71 случай, не се изисква извършването на никакъв контрол от Arbeitsmarktservice по отношение на желанието за работа нито в Австрия, нито в друга държава-членка.

16 При тези обстоятелства Verwaltungsgerichtshof решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Дали парично обезщетение по осигуряване за безработица, което е предоставено на безработни лица, подали искане за предоставяне на осигурително обезщетение за намалена работоспособност или инвалидност по законоустановена схема за осигуряване за пенсия или трудова злополука като авансово плащане на тези обезщетения до приемане на решение по тяхното искане и при последващо прихващане с тях, при което трябва да са изпълнени условията лицето да е безработно и да се е осигурявало през определен период от време, но не и други условия, които обикновено също се поставят за получаване на обезщетение за безработица — работоспособност, готовност и желание за работа и което освен това се предоставя само ако с оглед на наличните обстоятелства се очаква отпускане на тези социалноосигурителни плащания по законоустановената схема за осигуряване за пенсия или трудова злополука, представлява „обезщетение при безработица" по смисъла на член 4, параграф 1, буква ж) от [Регламент № 1408/71] или „обезщетение за инвалидност" по смисъла на член 4, параграф 1, буква б) от този регламент?

2) Ако отговорът на първия въпрос е в смисъл, че посоченото обезщетение е „обезщетение при безработица“ по смисъла на член 4, параграф 1, буква ж) от Регламент (ЕИО) № 1408/71:

Противопоставя ли се член 39 ЕО на разпоредба от националното право, която предвижда, че правото на такова обезщетение се спира — освен в случай на освобождаване за срок до три месеца, което се допуска само по молба на безработното лице при наличието на важни обстоятелства — когато безработното лице пребивава в чужбина (в друга държава-членка)?“

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

17 С първия си въпрос препращащата юрисдикция цели да се определи естеството на обезщетение, като разглежданото в главното производство. Тя пита по същество дали такова плащане трябва да се счита за „обезщетение за инвалидност“ по смисъла на член 4, параграф 1, буква б) от Регламент № 1408/71 или за „обезщетение при безработица“ по смисъла на параграф 1, буква ж) от същия член.

18 Следва да се припомни, че съгласно член 4, параграф 1, букви б) и ж) от Регламент № 1408/71, същият се прилага за законодателството относно клоновете на социалното осигуряване, свързано съответно с обезщетенията за инвалидност, включително обезщетенията за поддържане или подобряване на способността за придобиване на доходи и с обезщетения за безработица.

19 Съгласно постоянната съдебна практика едно обезщетение може да се счита за социалноосигурително обезщетение, доколкото е предоставено на получателите му въз основа на определен от закона фактически състав без каквато и да било индивидуална и дискреционна преценка на личните нужди и доколкото е свързано с един от рисковете, изрично изброени в член 4, параграф 1 от Регламент № 1408/71 (вж. по-специално Решение от 21 февруари 2006 г. по дело Hosse, C-286/03, Recueil, стр. I-1771, точка 37 и Решение от 18 декември 2007 г. по дело Habelt и др., C-396/05, C-419/05 и C-450/05, Сборник, стр. I-11895, точка 63).

20 В случая не се оспорва, че това е така по отношение на разглежданото в главното производство обезщетение, след като предоставянето му е в зависимост от обективни критерии, които са законоустановени в член 23 от AlVG, компетентните органи не разполагат с право на индивидуална преценка на нуждите на молителя и това обезщетение е предназначено за покриване съответно на риска инвалидност или на риска безработица, които са включени в член 4, параграф 1, букви б) и ж) от Регламент № 1408/71.

21 Що се отнася до точното определяне на естеството на разглежданото в главното производство обезщетение, от практиката на Съда следва, че социалноосигурителните обезщетения трябва да се разглеждат, независимо от особените характеристики на различните национални законодателства, като обезщетения от едно и също естество, когато техният предмет и техните цели, както и основата за изчислението им, и условията за тяхното отпускане са идентични. От друга страна, чисто формалните характеристики не трябва да се считат за елементи от фактическия състав при класификацията на обезщетенията (вж. в този смисъл Решение от 15 юли 1983 г. по дело Valentini, 171/82, Recueil, стр. 2157, точка 13 и Решение от 18 юли 2006 г. по дело De Cuyper, C-406/04, Recueil, стр. I-6947, точка 25).

22 В светлината на тези принципи следва да се провери дали обезщетение като разглежданото в главното производство трябва да се счита за „обезщетение за инвалидност“ или за „обезщетение при безработица“, по смисъла на член 4, параграф 1, буква б) или ж) от Регламент № 1408/71.

23 На първо място, що се отнася до предмета и целта на разглежданото в главното производство обезщетение, както генералният адвокат констатира в точки 58

и 59 от своето заключение, от разпоредбите на член 23 от AlVG, и по-специално от параграфи 1—3 от него, следва, че то има за цел да предостави финансови средства на лицето, което е поискало пенсия за инвалидност и което няма работа или никакви доходи, когато с оглед на обстоятелствата може да се очаква предоставянето на пенсия, за да покрие нуждите си в очакване на окончателното решение по своето искане и следователно по време на период, през който съществува положение на несигурност дали молителят може да се върне към професионалния живот.

24 Както посочва германското правителство в своето становище, по този начин разглежданото в главното производство обезщетение цели да позволи на лицето, поискало пенсия за инвалидност, да остане на трудовия пазар по време на този период на несигурност, с цел да не се направи достъпът му по-късно по-труден, ако искането за пенсия за инвалидност бъде отхвърлено.

25 От това следва, че подобно на всяко обезпечение за безработица разглежданото в главното производство обезщетение, което също се изплаща от компетентните органи в областта на безработицата, е предназначено предимно да замени загубената заплата поради безработица, за да се осигури издръжката на работника, който се намира в положение на безработица (вж. Решение от 8 юли 1992 г. по дело Knoch, C-102/91, Recueil, стр. I-4341, точки 44 и 45; Решение по дело Acciardi, посочено по-горе, точки 16 и 17, както и Решение от 27 ноември 1997 г. по дело Meints, C-57/96, Recueil, стр. I-6689, точка 27). Ако пенсията за инвалидност бъде отказана, на основание § 23, алинея 7 от AlGV спорното обезщетение се счита за обезщетение за безработица по отношение на определените продължителност и размер.

26 Несъмнено отпускането на разглежданото в главното производство обезщетение е свързано и с искане за пенсия за инвалидност и, в случай че тази пенсия впоследствие бъде отпусната, компетентните органи в областта на пенсиите за инвалидност трябва да възстановят изплатените суми по това обезщетение на компетентните органи в областта на безработицата.

27 Както изтъква австрийското правителство обаче, трябва да се посочи, че макар за целите на предоставянето на разглежданото в главното производство обезщетение правото на такава пенсия за инвалидност да трябва да е вероятно

съгласно § 23, алинея 2, точка 2) от AlVG, липсата на платена работа трябва да бъде установена, тъй като условието за безработица е задължително за отпускането на това обезщетение.

28 От това следва по-специално, че ако получаващият разглежданото в главното производство обезщетение се сдобие с платена работа, той губи правото на това обезщетение. Съдът обаче вече е постановил, че обезщетение, което е отпуснато вследствие на реализирането на риска от загуба на работа и което вече не се дължи поради промяната на това положение, тъй като заинтересованото лице упражнява платена дейност, трябва да се разглежда като съставляващо обезщетение за безработица (Решение по дело De Cuyper, посочено по-горе, точка 27).

29 На следващо място, що се отнася до основата за изчисляване на разглежданото в главното производство обезщетение, следва да се отбележи, че на основание § 23, алинея 4 от AlVG размерът му е определен по същия начин като на обезщетението за безработица. Наистина според тази разпоредба максималният размер на обезщетението е ограничен до размера на поисканата пенсия за инвалидност. При все това, както посочва германското правителство, тази горна граница цели единствено да избегне положение, при което ползващият се от обезщетението трябва да възстанови недължимо получените суми, в случай че му бъде предоставена пенсия за инвалидност.

30 На последно място, що се отнася до условията за отпускане на посоченото обезщетение, следва да се посочи, че освен обстоятелството, че приложимите за него разпоредби са предвидени от правната уредба относно осигуряването за безработица и че то се отпуска от компетентните органи в областта на безработицата, лицето, което иска пенсия за инвалидност, трябва да е изпълнило условията за придобиване на право на обезщетение за безработица, що се отнася до продължителността на осигуряването и до това да не е изтекъл периодът на предоставяне на обезщетението.

31 Ето защо е безспорно, че ако правото на обезщетение за безработица се погаси през периода на изплащане на разглежданото в главното производство обезщетение, правото да се получава последното се прекратява от този момент, независимо че няма окончателно решение относно искането за пенсия за инвалидност.

32 Г-н Petersen и испанското правителство обаче отбелязват, че в отклонение от предвидените в националната правна уредба изисквания за придобиване на право на обезщетение за безработица, за целите на предоставянето на разглежданото в главното производство обезщетение не е необходимо молителят да доказва нито работоспособността и желанието за работа, нито че е на разположение на трудовия пазар.

33 Макар да е вярно обаче, че тези изисквания могат да съставляват важна характеристика на условията, при които може да се предоставят обезщетения за безработица (вж. в този смисъл Решение от 23 март 1982 г. по дело Baccini, 79/81, Recueil, стр. 1063, точки 15 и 16, Решение по дело Acciardi, посочено по-горе, точки 16 и 17, Решение от 11 юли 1996 г. по дело Otte, C-25/95, Recueil, стр. I-3745, точка 36, както и Решение по дело De Cuyper, посочено по-горе, точка 27), освобождаването от задължението за тяхното изпълнение в особен случай само по себе си не може да засегне самото естество на разглежданото в главното производство обезщетение.

34 Всъщност в този случай подобно освобождаване цели единствено да адаптира условията за предоставяне на това обезщетение към положението на лице, което иска пенсия за инвалидност, чиито работоспособност и готовност за работа са всъщност несигурни в периода на очакване на окончателно решение в това отношение (вж. по аналогия Решение по дело De Cuyper, точки 30 и 34).

35 При тези условия следва да се посочи, че както от предмета и от целите на разглеждането в главното производство обезщетение, така и от основата за изчислението му и от условията за неговото отпускане произтича, че независимо от обстоятелството, че то е свързано с искане за пенсия за инвалидност, такова обезщетение се отнася пряко до риска безработица, посочен в член 4, параграф 1, буква ж) от Регламент № 1408/71.

36 Ето защо на първия въпрос следва да се отговори, че обезщетение като разглежданото в главното производство трябва да се счита за „обезщетение при безработица“ по смисъла на член 4, параграф 1, буква ж) от Регламент № 1408/71.

По втория въпрос

37 С втория си въпрос препращащата юрисдикция иска по същество да установи дали член 39 ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава-членка да постави предоставянето на обезщетение като разглежданото в главното производство, което трябва да се счита за „обезщетение при безработица“ по смисъла на член 4, параграф 1, буква ж) от Регламент № 1408/71, в зависимост от условието получателите да пребивават на националната територия на тази държава, която забранява прехвърлянето на подобно обезщетение в друга държава-членка.

38 В самото начало следва да се отбележи, че макар член 10, параграф 1 от Регламент № 1408/71 — който предвижда отмяна на клаузите за пребиваване по отношение на изброените в него обезщетения „ако в [този] регламент не е предвидено друго“ — да посочва изрично обезщетенията за инвалидност, които следователно могат по принцип да бъдат прехвърляни в друга държава-членка (вж. Решение от 4 ноември 1997 г. по дело Snares, C-20/96, Recueil, стр. I-6057, точка 40), за сметка на това той не посочва обезщетенията при безработица. Ето защо тази разпоредба не забранява на законодателството на държава-членка да подчини получаването на такова обезщетение на условие за пребиваване на територията на същата държава (вж. в този смисъл Решение по дело De Cuyper, посочено по-горе, точка 37).

39 В това отношение обаче Регламент № 1408/71 предвижда две хипотези, при които компетентната държава-членка е длъжна да позволи на получателите на обезщетение за безработица да пребиват на територията на друга държава-членка, като запазят правата си да получават посоченото обезщетение. От една страна е хипотезата, предвидена в член 69 от регламента, който дава възможност на безработните лица, които отиват в държава-членка, различна от компетентната държава, „да търс[ят] там работа“, да запазят правото си на обезщетение за безработица. От друга страна е хипотезата, посочена в член 71 от регламента, отнасяща се до безработни лица, които по време на последната си заетост са пребивавали в държава-членка, различна от компетентната държава (Решение по дело De Cuyper, посочено по-горе, точка 38).

40 От акта за препращане обаче следва ясно, че положение като това на г-н Petersen не се отнася към нито една от тези разпоредби, което впрочем не се оспорва,

и че следователно Регламент № 1408/71 не съдържа разпоредби, уреждащи случаи като този, който е предмет на спора по главното производство.

41 В това отношение обаче следва да се припомни, че Регламент № 1408/71 не създава обща схема за социална сигурност, а позволява продължаване на съществуването на отделни национални схеми и има за единствена цел да осигури координирането им (Решение от 5 юли 1988 г. по дело Borowitz, 21/87, Recueil, стр. 3715, точка 23 и Решение от 3 април 2008 г. по дело Chuck, C-331/06, Сборник, стр. I-1957, точка 27).

42 Макар при липса на хармонизация на общностно ниво държавите-членки да запазват компетентността си да уреждат системите си за социална сигурност, при упражняване на тази компетентност те трябва все пак да спазват общностното право, и в частност разпоредбите на Договора за ЕО относно свободното движение на работниците (вж. в този смисъл Решение от 23 ноември 2000 г. по дело Elsen, C-135/99, Recueil, стр. I-10409, точка 33, и Решение от 7 юли 2005 г. по дело van Pommeren-Bourgondiën, C-227/03, Recueil, стр. I-6101, точка 39).

43 Съгласно постоянната съдебна практика обаче преследваната от членове 39 ЕО и 42 ЕО цел нямаше да бъде постигната, ако в резултат на упражняване на правото си на свободно движение, работниците трябваше да загубят предимствата на социалното осигуряване, които им гарантира законодателството на държава-членка, особено когато тези предимства представляват насрещна престация за платените от тях осигурителни вноски. Подобна последица всъщност би могла да разубеди работник от Общността да упражнява правото си на свободно движение и следователно би представлявало засягане на тази свобода (вж. в този смисъл Решение от 4 октомври 1991 г. по дело Paraschi, C-349/87, Recueil, стр. I-4501, точка 22, Решение от 8 март 2001 г. по дело Jauch, C-215/99, Recueil, стр. I-1901, точка 20 и Решение по дело Hosse, посочено по-горе, точка 24).

44 От това следва, че в противоречие с подържаното от австрийското и от германското правителство, следва да се провери дали режимът, който се прилага за обезщетение като разглежданото в главното производство, е съвместим с разпоредбите на член 39 ЕО.

45 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика понятието „работник“ по смисъла на член 39 ЕО е придобило общностно значение и не трябва да се тълкува ограничително. За „работник“ се счита всяко лице, което извършва реални и ефективни дейности, с изключение на дейностите, които са толкова незначителни, че се явяват странични и допълнителни. Според същата съдебна практика характерно за трудовото правоотношение е обстоятелството, че през определен период от време лицето предоставя работна сила в полза на друго лице и под негово ръководство, срещу което му се плаща възнаграждение (вж. по-специално Решение от 3 юли 1986 г. по дело Lawrie-Blum, 66/85, Recueil, стр. 2121, точки 16 и 17, Решение от 7 септември 2004 г. по дело Trojani, C-456/02, Recueil, стр. I-7573, точка 15, както и Решение от 17 март 2005 г. по дело Kranemann, C-109/04, Recueil, стр. I-2421, точка 12).

46 В настоящия случай от акта за препращане произтича, че преди настъпването на обстоятелствата, довели до спора по главното производство, г-н Petersen е извършвал дейност като наето лице в държава-членка и че следователно към този момент е притежавал качеството „работник“ по смисъла на член 39 ЕО. Гражданин на държава-членка, който като г-н Petersen е напуснал своята държава по произход, за да извършва дейност като наето лице в друга държава-членка, трябва да се счита за упражнил правото си на свободно движение на работниците, предвидено в посочения член 39 ЕО.

47 Този извод не се поставя под въпрос от обстоятелството, че към момента на последващата промяна на неговото местожителство с прехвърлянето му в неговата държава по произход, след като компетентните органи са му предоставили разглеждането в главното производство обезщетение, г-н Petersen е бил безработен и е поискал пенсия за инвалидност.

48 Всъщност според постоянната съдебна практика определени права, свързани с качеството на работник, са гарантирани и на работниците мигранти, дори и ако последните вече не са страна по трудово правоотношение (вж. в този смисъл Решение от 21 юни 1988 г. по дело Lair, 39/86, Recueil, стр. 3161, точка 36, Решение от 12 май 1998 г. по дело Martínez Sala, C-85/96, Recueil, стр. I-2691, точка 32, Решение от 24 септември 1998 г. по дело Комисия/Франция, C-35/97, Recueil, стр. I-5325, точка 41, Решение от 6 ноември 2003 г. по дело Ninni-Orasche, C-413/01, Recueil, стр. I-13187, точка 34 и Решение от 23 март 2004 г. по дело Collins, C-138/02, Recueil, стр. I-2703, точка 27).

49 Такъв е случаят на обезщетенията, чието отпускане зависи от предварителното съществуване на трудово правоотношение, което е било прекратено и е вътрешно свързано с обективното качество на работник на получателите (вж. Решение по дело Meints, посочено по-горе, точка 41 и Решение от 31 май 2001 г. по дело Leclere и Deaconescu, C-43/99, Recueil, стр. I-4265, точка 57).

50 В положение като това по главното производство обаче, тъй като разглежданото обезщетение е предназначено да предостави доход на лицето, което иска пенсия за инвалидност и което е безработно и е упражнявало дейност като нает работник в съответната държава-членка, трябва да се посочи, че след като е свързано едновременно и с риска безработица и с риска инвалидност — както посочва генералният адвокат в точка 72 от своето заключение — подобно обезщетение произтича пряко от трудово правоотношение по смисъла на член 39 ЕО.

51 От това следва, че гражданин на държава-членка, който се намира в положение като това на г-н Petersen, трябва да се счита за запазил качеството си „работник“ по смисъла на член 39 ЕО за целите на предоставянето на разглежданото обезщетение и следователно такъв гражданин попада в приложното поле на този член.

52 Ето защо следва да се провери дали условие за пребиваване, като предвиденото за предоставянето на разглежданото в главното производство обезщетение, представлява ограничение върху свободното движение на работници по смисъла на член 39 ЕО.

53 Съгласно постоянната съдебна практика правилото за равно третиране, предвидено в член 39, параграф 2 ЕО забранява не само явните дискриминационни практики, основани на гражданството, но и всички прикрити форми на дискриминация, които чрез прилагане на други критерии за разграничаване фактически водят до същия резултат (вж. по-специално Решение по дело Meints, посочено по-горе, точка 44, Решение от 18 юли 2007 г. по дело Hartmann, C-212/05, Сборник, стр. I-6303, точка 29 и Решение по дело Geven, C-213/05, Сборник, стр. I-6347, точка 18).

54 Освен ако не е обективно обоснована и пропорционална на преследваната цел, дадена разпоредба от националното право трябва да се счита за непряко дискриминационна, когато поради характера си може да засегне в по-голяма степен работниците мигранти, отколкото местните работници, и следователно може да постави, по-специално първата категория, в по-неблагоприятно положение (Решение по дело Meints, посочено по-горе, точка 45, Решение по дело Hartmann, посочено по-горе, точка 30 и Решение по дело Geven, посочено по-горе, точка 19).

55 Такъв е случаят с условие за пребиваване като това, на което е подчинено предоставянето на разглежданото в главното производство обезщетение, което може да бъде изпълнено по-лесно от работниците на съответната държава, отколкото от тези на другите държави-членки, тъй като най-вече последните работници — по-специално в случай на безработица или на инвалидност — имат склонност да напускат страната на тяхната предходна заетост, за да се завърнат в страната на произхода си (вж. в този смисъл Решение по дело Paraschi, посочено по-горе, точка 24 и Решение от 18 април 2002 г. по дело Duchon, C-290/00, Recueil, стр. I-3567, точка 38).

56 Трябва да се констатира обаче, че австрийското правителство не е опитало да посочи целта, преследвана с условието за пребиваване, наложено от националната правна уредба за предоставянето на разглежданото в главното производство обезщетение и следователно не е посочило нищо, за да обоснове това условие във връзка с императивните съображения от обществен интерес, защитени от член 39 ЕО.

57 За да се даде пълен отговор на препращащата юрисдикция е необходимо обаче да се поясни, че макар опасността от сериозно застрашаване на финансовото равновесие на системата за социална сигурност да може по-специално да представлява императивно съображение от обществен интерес (вж. по-специално Решение от 28 април 1998 г. по дело Kohll, C-158/96, Recueil, стр. I-1931, точка 41, и Решение от 11 януари 2007 г. по дело ITC, C-208/05, Recueil, стр. I-181, точка 43), подобна опасност би била трудно установима, след като — както посочва по същество генералният адвокат в точка 81 от своето заключение — като са предоставили разглежданото в главното производство обезщетение на лицата, които искат пенсия за инвалидност, и които към момента на подаване на тяхното искане пребиват на националната територия, компетентните органи са показали именно способността си да понесат икономическата тежест на това обезщетение в периода на очакване на окончателното решение в това отношение.

58 По-нататък следва да се отбележи, че спорното в главното производство условие за пребиваване изглежда непропорционално, тъй като е наложено по отношение на социалноосигурително обезщетение, което — както разглежданото в главното производство — е предназначено да бъде изплатено на лицата, които искат пенсия за инвалидност през ограничен период, чиято средна продължителност според австрийското правителство не надхвърля три до четири месеца, по време на който, в очакване на окончателното решение по отпускането на такава пенсия, от тези лица не се изисква нито да са трудоспособни, нито да имат желание за работа, нито да са на разположение на пазара на труда (вж. в този смисъл Решение по дело Collins, посочено по-горе, точки 68 и 69).

59 Ако обаче в края на този период на очакване пенсията за инвалидност бъде отпусната, компетентните органи на съответната държава-членка, които ще трябва да приспаднат от нея сумите, изплатени за разглежданото в главното производство обезщетение, във всички случаи ще са длъжни по силата на член 10, параграф 1 от Регламент № 1408/71 да изплатят посочената пенсия независимо от промяната на местожителството на получателя в друга държава-членка.

60 За сметка на това, ако в края на посочения период пенсията за инвалидност бъде отказана, в който случай разглежданото обезщетение ще трябва да се включи, що се отнася до неговия размер и да продължителността му, към правото на обезщетение за безработица, компетентните органи на съответната държава вече няма да са длъжни да изплащат това обезщетение за безработица на посочения получател, освен ако последният не докаже, че е изпълнил условията по член 69 от Регламент № 1408/71, за да има право да продължи да се ползва от него като работник, който търси работа в друга държава-членка, което предполага, че той трябва да изпълни всички условия, изисквани от националното право на държавата-членка по произхода за придобиване на право на обезщетение за безработица.

61 Освен това разглежданото в главното производство условие за пребиваване изглежда също така непропорционално, доколкото от акта за препращане произтича, че през периода на очакване на решението по искането за пенсия за инвалидност, лицата, които са поискали разглежданото в главното производство обезщетение, подобно на безработните лица, които търсят работа в друга държава-членка и които попадат в обхвата на член 69 от Регламент № 1408/71 (Решение от 20 март 1979 г. по дело Coccioli, 139/78, Recueil, стр. 991, точка 7), не са подложени на никакъв специален контрол, в частност от страна на службите по заетостта на съответната държава-членка, тъй като са освободени от изпълнение на задълженията относно работоспособността, желанието за работа и готовността за участие на трудовия пазар.

62 Във всички случаи, дори да бе предвиден такъв контрол, би трябвало да се провери и дали не е достатъчно да се покани получателят да се яви в съответната държава-членка, за да се подложи на този контрол, като в противен случай, ако е необходимо, може да се предвиди преустановяване на изплащането на обезщетението при необоснован отказ от страна на посочения получател (вж. в този смисъл Решение от 22 май 2008 г. по дело Nerkowska, C-499/06, Сборник, стр. I-3993, точка 45).

63 От гореизложеното следва, че по отношение на предоставянето на обезщетение, като разглежданото в главното производство, доколкото представената на Съда преписка не съдържа нищо, което да може да обоснове обективно дадено условие за пребиваване, последното трябва да се счита за несъвместимо с член 39 ЕО.

64 Ето защо на втория въпрос следва да се отговори, че член 39 ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава-членка да постави предоставянето на обезщетение като разглежданото в главното производство, което трябва да се счита за „обезщетение при безработица“ по смисъла на член 4, параграф 1, буква ж) от Регламент № 1408/71, в зависимост от условието получателите да пребивават на националната територия на тази държава, доколкото тази държава не посочва нищо, с което да може да докаже, че такова условие е обективно обосновано и пропорционално.

По съдебните разноски

65 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

1) **Обезщетение като разглежданото в главното производство трябва да се счита за „обезщетение при безработица“ по смисъла на член 4, параграф 1, буква ж) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 година.**

2) **Член 39 ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава-членка да постави предоставянето на обезщетение като разглежданото в главното производство, което трябва да се счита за „обезщетение при безработица“ по смисъла на член 4, параграф 1, буква ж) от Регламент № 1408/71, в зависимост от условието получателите да пребивават на националната територия на тази държава, доколкото тази държава не посочва нищо, с което да може да докаже, че такова условие е обективно обосновано и пропорционално.**

Подписи